

9:e Världskongressens resolution om Latinamerika

I. Ekonomiska tendenser och ökad imperialistisk exploatering

1) Bortsett från nationella och regionala särdrag samt upp- och nedgångar i konjunkturerna, förblir de ekonomiska tendenserna i dagens Latinamerika nära nog desamma som tidigare, samtidigt som de mest negativa dragen i allmänhet tenderar att förstärkas. Situationen kan summeras som följer: Inte i något land har det skett en ekonomisk expansion, som motsvarar det reella utvecklingsbehovet och uppväger befolkningsökningen. Industrialiseringen förblir, även där den utbreder sig till nya sektorer, begränsad och partiell. Investeringarna är otillräckliga och erbjuder ingen grund för en mera balanserad utveckling och absorbering av de arbetslösa och undersysselsatta. Nationalskulden är fortfarande en källa till finansiella kriser och budgetära svårigheter. Utsugningen av profiter ur den latinamerikanska ekonomin (genom den nordamerikanska, men delvis även den europeiska och japanska imperialismen) fortsätter och skärps, vilket även gäller den generellt ogynnsamma utvecklingen av handelsavtalen. Jordbruksproduktionen sjunker och blir allt mer otillräcklig i förhållande till konsumtionsbehoven som ökar, även om detta bara är en effekt av befolkningsökningen. Inom ekonomin har mängden av sektorer med låg eller obefintlig lönsamhet inte minskat utan tvärtom ökat. I de flesta av dessa länder har inflationen förblivit kronisk eller mycket frekvent.

2) En relativt ny tendens, som förstärkts under de senaste åren, representeras av utländska investeringar i moderna, dynamiska industrisektorer, vilka inte har något direkt samband med framställningen av råmaterial. Detta har fått ett dubbelt resultat. För det första har det gett upphov till ekonomiska sektorer som från början kontrolleras uteslutande av imperialistiska bolag inom områden vilka traditionellt var reserverade för den så kallade nationella bourgeoisien. För det andra har det framkallat ett allvarligt och överhängande hot mot nationella industrier, vilka, även om de är tämligen utvecklade, inte kan klara av konkurrensen från en mycket mer dynamisk teknologi och en effektivare organisatorisk teknik, och som dessutom är i behov av kapital vilket inte går att uppbära inom landet. Detta innebär att Latinamerika, samtidigt som det fortsätter att uthärda den förkrossande tyngden av alla de traditionella formerna av ekonomisk dominans och exploatering, nu även i sina mest moderna sektorer konfronteras med samma sorts hot som de europeiska länderna står inför (absorbering och eliminering genom nordamerikansk konkurrens etc.). Resultatet kan enbart bli nya ekonomiska deformationer och skärpt imperialistisk exploatering. Detta betyder att en ekonomisk utveckling, som på något sätt skulle kunna lösa denna kontinentens tragiska sociala problem, är fullständigt utesluten. Till yttermera visso har den latinamerikanska bourgeoisien överhuvud visat sig ur stånd till även de mest blygsamma försök att utveckla regionala ”gemensamma marknader”, och detta vid en tidpunkt då det blir mer och mer uppenbart att de nuvarande nationalstaternas dimensioner icke ger utrymme för ett verkligt uppsving för modern industri.

II. De sociala klassernas dynamik och roll

3) De ekonomiska och sociala processerna har, speciellt under de sista femton åren, kulminerat i viktiga förändringar i de härskande klassernas inbördes relationer. Mest slående är att det traditionella skiktet av stora godsägare (särskilt de som är mindre direkt förbundna med den kommersiella finansiella bourgeoisien) förlorat i ekonomisk och politisk betydelse. De mer utpräglade stadsorienterade styrande skikt, som har förbindelser med de nya industriella sektorerna, de stora affärsintressena och finanskapitalet har i allt högre grad spelat

huvudrollen och försökt att överföra denna ekonomiska och sociala realitet till nya former för politiskt styre (t.ex. Freis experiment i Chile och, i mindre utsträckning, Belaundes experiment i Peru).

Den industriella bourgeoisieens relativa krafttillväxt innebär emellertid på intet sätt något framträdande av en vital social klass, som skulle kunna spela en effektiv ledande roll och agera självständigt. Denna klass' ekonomiska konsolidering, och t.o.m. dess existens, är nära förbunden med yankeeimperialismens operationer och intressen, eller, i långt mindre utsträckning, med den europeiska imperialismens. I bästa fall rör det sig närmare bestämt om gemensamma företag, där utländskt och inhemskt kapital är inblandat, varvid det senare för det mesta spelar en helt underordnad roll och dess möjligheter till självständigt agerande är obefintliga. Det är sålunda absolut oriktigt att vänta sig att den nationella bourgeoisie skulle spela en mera betydelsefull roll och uppträda som en historisk klass i stånd att föra en konsekvent kamp för att befria sig från imperialismens förmynderskap (Belaundes misslyckade experiment är i detta hänseende betecknande, eftersom Peru är ett av de länder där det utan tvekan förekommit ett visst mått av industriell utveckling).

4) Som en följd av de sista femton till tjugo årens välkända utveckling, och i synnerhet med den växande urbaniseringen, har de nya småborgerliga skikten – tjänstemän inom olika regerings-, handels- och serviceyrken, självständiga akademiker etc. – vuxit i styrka. Det är inom dessa skikt som imperialismens ideologiska inflytande är starkast (relativ framgång för propagandan för konsumtionssamhället, för "the American Way of Life" osv.), där en antiimperialistisk mobilisering möter de största svårigheterna och där regeringspartierna rekryterar sina väljare (t.ex. en del av Freis anhängare i Chile, av Leonis' i Venezuela, av de gamla koalitionspartierna i Peru). Dessa gruppers ställning är emellertid ganska prekär, ty de lever antingen av ekonomiskt osäkra företag eller (åtminstone delvis) av verksamheter i lagens utkanter snarare än tack vare en "normal" funktion inom det ekonomiska maskineriet. De är prispivna åt den klick som för tillfället har makten och är i alla fall de första som får stå för kostnaderna vid konjunkturedgångar, inflationsattacker och förändringar inom den styrande klick. De kan inte vänta sig verklig trygghet eller väsentliga sociala framsteg för sina barn (som återfinns bland de protesterande studenterna). Denna nya småbourgeoisie kan alltså temporärt hjälpa de styrande klassernas och imperialismens politiska operationer, men när allt kommer omkring utgör den ingen social grund för systemet, och i en kritisk situation kan den skakas av en plötslig, brinnande revolt. I vissa länder har f.ö. grupper bland de statsanställda och inom olika förvaltningsorgan redan spelat en betydelsefull roll i omfattande och stridbara fackliga mobiliseringar.

5) Bönderna representerar en sjunkande andel av den totala befolkningen, och deras specifika ekonomiska betydelse minskar mera kännbart och snabbare än deras kvantitativa betydelse. Särskilt i vissa länder accentueras tendensen till en ökning av lantproletariatet. Icke desto mindre utgör bönderna i absoluta siffror fortfarande majoriteten – och ofta den förkrossande majoriteten – av befolkningen. De är fortfarande den sociala klass som får utstå den hårdaste exploateringen och det hårdaste förtrycket och som under rådande ekonomiska och sociala förhållanden har de mörkaste framtidsperspektiven.

Anledningarna till böndernas missnöje och vrede är många – den traditionella jordhungern, den gradvisa strypningen av bondens självförsörjning, konflikter med den statliga administrationen, som tilltvingar sig skatter och oftast fungerar som ett undertryckningsinstrument i utsugarnas tjänst, besvikelse över fiktiva "agrarreformer", rädsla för att godsägarna skall göra comeback (i länder där de tvingas avstå från vissa privilegier), svårigheter, orsakade av pris- och marknadsproblem och kännbara särskilt för självständiga småbrukare, ogynnsamma återverkningar av prisbildningen på världsmarknaden osv. I länder som Peru, Guatemala, Bolivia etc. manifesterar sig det sociala förtrycket också som ett

nationellt förtryck, vilket drabbar en hög procent av befolkningen. Resultatet blir alltid detsamma: bondens situation förbättras inte utan förblir tragisk och försämras t.o.m. ytterligare, vilket innebär ständig stimulans till kamp och revolt. Till yttermera visso är bönderna allt mindre isolerade från internationella politiska och ideologiska strömningar; de har i stor utsträckning anammat den kubanska revolutionens lärdomar, de har lärt en hel del genom gerillaerfarenheter, och de är inte avskurna från de revolutionära studentrörelserna, vilkas inflytande når dem genom tusentals kanaler.

6) Arbetarklassen har trots industriproduktionens utveckling i vissa länder inte undergått någon kvantitativ tillväxt. Detta beror på att vissa industriella framsteg gått hand i hand med en kris inom traditionella sektorer och baserats på teknologiska förändringar och rationaliseringar, som snarare medför en inskränkning än en utökning av arbetsstyrkan. Bortsett från direkta undantagsfall går tendensen på intet sätt mot en ökning av levnadsstandarden utan snarare mot en stagnation och vanligen en sänkning (i vissa fall, t.ex. i Uruguay, av dramatiska proportioner). De fackliga organisationerna är både av objektiva skäl (arbetslöshet, undersysselsättning osv.) och av subjektiva orsaker (deras underordnande under staten, deras byråkratisering, deras beroende av prosovjetiska kommunistpartier osv.) i stigande grad oförmögna att möta situationen, t.o.m. att utöva en effektiv påtryckning inom systemets ram. Oftast är det framför allt inflationsmekanismen som drabbar arbetarnas levnadsstandard och omintetgör deras eventuella landvinningar på lönefronten. Det är dessutom ofta arbetarna som socialt bär konsekvenserna av flykten från landsbygden, eftersom deras ytterst blygsamma löner måste räcka till uppehållet för grupper av släktingar och vänner som utökats av nykomlingar från landsbygden. (I undantagsfall, t.ex. i Bolivia under gruvkrisen, uppkommer det motsatta fenomenet att en del av arbetarna återvänder till sina ursprungsbyar). Slutligen har den proletära befolkningen inte fått några förbättringar vare sig rörande bostäder, levnadsförhållanden, läkarvård, kommunikationer, eller möjligheten att säkra en normal skolutbildning åt sina barn.

Av alla dessa skäl är arbetarklassen absolut inte – och upplever sig inte heller som – ett ens relativt privilegierat skikt, som ytliga teoretiker föreger. Exploaterad och förtryckt på ett otal sätt inom kapitalismens system, har den i verkligheten icke upphört att vara en explosiv faktor, en revolutionens drivkraft. Mäktiga strejker som utmanar militärdiktaturen (t.ex. i Brasilien), mobiliseringar och sammanstötningar med förtryckarnas styrkor (Uruguay, Chile, Bolivia etc), förbindelser mellan proletära celler och studentrörelsen (Mexiko, Brasilien) är betydelsefulla tecken på att proletariatet nu åter vaknar. Även om de bredaste lagren inom arbetarklassen ännu inte är mobiliserade och förhåller sig neutrala, och även om arbetarna i vissa länder inte har kunnat spela någon väsentlig roll i det revolutionära arbetet under de senare åren, så beror detta ingalunda på någon föregiven degeneration eller inre svaghet hos proletariatet såsom revolutionär kraft. Det beror på väldefinierade konkreta faktorer: den tillfälliga utmattningen efter svåra nederlag och förföljelser, fackliga byråkratier som, särskilt i vissa viktiga länder, i allt högre grad integreras i den härskande strukturen, opportunistiska politiska ledarskap som ofta åtnjuter en prestige lånad från en internationell kommunistisk tradition, trycket från den stora arbetslösheten, som fortsatt att öka under de sista åren, faran för permitteringar och repressalier i händelse av strider eller strejker – en fara som arbetarna är redo att möta endast om de kan skönja reella förutsättningar för en politisk förändring.

7) Som en följd av den fortsatta eller snarare accentuerade flykten från landsbygden ökar alltjämt koncentrationen av trasproletariatet i de stora städernas utkanter. Dessa massor kan inte finna någon verklig plats i den ekonomiska basstrukturen och förblir dömda till en eländig och osäker existens (ibland måste en knapp lön räcka till för en hel grupp, ibland existerar man bokstavligen en dag i sänder, oftast utnyttjar man de mest skilda möjligheter, ifrån småhandel och tillfälliga tjänster till stöld och prostitution). Att hänföra en del av denna

vanlottade befolkningsgrupp till servicesektorn är en renodlad statistisk mystifikation. ”Servicesektorns” ansvällning är långtifrån ett tecken på framsteg och modernisering utan uttrycker blott ytterligare den ekonomiska och sociala upplösningen genom ökningen av improduktiva aktiviteter av befolkningsskikt med helt osäkra och patetiska inkomster. Därför representerar de runt storstäderna grupperade massorna en explosiv potential, som i kritiska situationer till fullo skulle kunna utnyttjas av de revolutionära krafterna. Denna potential har f.ö. under de sista tio åren redan flera gånger manifesterats i plötsliga och våldsamma mobiliseringar (t.ex. i Caracas, Rio de Janeiro, Santiago de Chile). På grund av sitt ursprung i bondeklassen och sin proletära sammansättning erbjuder denna underklassmiljö värdefulla tillfällen till konkreta förbindelser mellan arbetare och bönder och till spridning av revolutionära idéer.

8) Den revolutionära studentrörelsen skakade flera latinamerikanska stater samtidigt som den revolutionära studentvågen svepte över Västeuropa och USA. Gemensamma objektiva orsaker och subjektiva faktorer ligger otvivelaktigt till grund för detta uppsving, som ingår i den unga generationens allmänna revolt. Det gemensamma draget i alla dessa strider är den oemotståndliga impuls, som utgår från den allt djupare kris vilken skakar imperialismen som världssystem (i Latinamerika särskilt karakteriserad av den kubanska revolutionens inflytande). Det vore emellertid ett misstag att överdriva identifikationen och analogierna utan att ta hänsyn till att

a) studenterna i de koloniala och halvkoloniala länderna traditionellt spelat en progressiv och t.o.m. revolutionär roll sedan den antiimperialistiska kampens början och även spelat denna roll under tjugotalets mäktiga mobilisering för universitetsreformerna

b) den explosionsartade ökningen av elever och studenter vid universitet och skolor, som legat till grund för kriserna i de europeiska länderna, har hittills inte antagit samma proportioner.

Detta innebär inte någon undervärdering av den revolutionära roll som studenterna kan spela i kontinental skala i Latinamerika. Studenternas roll kommer under alla förhållanden att vara mera substantiell än i det förflutna. De får inte längre ses enbart som en hjälpstyrka eller kaderreserv för de revolutionära organisationerna utan måste betraktas som en politisk och social kraft med möjlighet att stimulera och fördjupa revolutionära kriser genom sin aktiva medverkan. Detta beror på följande orsaker:

a) Studentrörelsens dynamik antar en helt annan karaktär än i det förflutna, eftersom den inte längre uttrycker den nationella bourgeoisieens krav på självständighet och autonomi utan oemotståndligt utvecklas till en konsekvent antiimperialistisk-antikapitalistisk rörelse, vad som än varit dess utgångspunkt (detta återspeglar bl.a. en förändring i studenternas sociala sammansättning i och med att utbildningen blivit tillgänglig för breda småborgerliga och t.o.m. folkliga skikt.).

b) Den internationella och kontinentala kontexten har radikalt förändrats och öppnat nya perspektiv för radikaliserings och mobiliseringen av småborgerliga krafter.

c) Studentrörelsens kadrer och aktivister har inte nedslitits av negativa erfarenheter med de äldre organisationerna och deras ledarskap, de har inte någon ”navelsträng” som binder dem vid arbetarrörelsens traditioner eller den traditionella nationalrevolutionära rörelsen.

III. Politisk situation och politiska perspektiv

9) De väsentliga dragen i den politiska utvecklingen kan schematiskt summeras som följer:

a) Bankrutt eller djupgående kris för de regimer vilka presenterats som den ”demokratiska reformismens” modeller, uppreklamerade av den så kallade framstegsalliansens

propagandaapparat (Belaunde-regimens fall i Peru sedan den nationella bourgeoisins mest "progressiva" flygel gjort bankrutt. Freiregimens kris i Chile, urholkningen av den venezolanska regimen som är ur stånd att ens effektivt utföra sin undertryckningsfunktion).

b) Sammanbrott av den politiska jämvikten i de länder som av historiska skäl och på grund av konjunkturläget haft tämligen långa perioder av relativ stabilitet och som utgör undantag med tanke på förhållandena på kontinenten som helhet (Uruguay och Mexico).

c) En allmän tendens att upprätta uppenbara eller hypokritiskt kamouflerade militärregimer.

d) Kriser inom själva militärregimerna, vilka visar sig ur stånd att finna lösningar av minsta varaktighet på de viktigaste problemen och som därför endast kan hålla sig kvar med maximalt förtryck (Bolivia, Brasilien etc.).

Dessa förhållanden och tendenser, som ytterst återspeglar de ovannämnda ekonomiska och sociala tendenserna, skapar inte bara en kontinentalt utbredd strukturell instabilitet utan snarare en förrevolutionär situation. Denna antar formen av mer eller mindre snabbt mognande, djupgående sociala och politiska explosioner (Brasilien, Mexico, Chile), veritabla revolutionära kriser (Uruguay), i vissa länder tillstånd av inbördeskrig (Guatemala och, delvis, Bolivia). Året 1968 utmärks framför allt av en ny revolutionär våg som manifesterade sig i massmobiliseringarna i Mexico och Brasilien, juli-augusti-krisen i Uruguay, upplösningen av regimen och förnyad kamp i Bolivia några månader efter det svåra nederlaget för den av Che ledda gerillagrupperna och de första tecknen på förnyelse av arbetarklassens kärngrupper i länder som genomgått årtals stagnation (t.ex. Argentina).

10) Även med hänsyn till det internationella sammanhanget (vilket framför allt inbegriper den kubanska revolutionens fortsatta historiska roll*) måste det generella perspektivet innebära ökade och intensifierade sociala och politiska spänningar, vilka tenderar att övergå i revolutionära situationer.

* Detta dokument avser inte att analysera den kubanska revolutionens inre utveckling. Det står emellertid klart att vidmakthållandet av den kubanska revolutionen och dess nuvarande roll i det långa loppet är beroende av en utvidgning av revolutionen i Latinamerika. Hotet om en imperialistisk militäraktion mot Kuba kvarstår, och ett krossande av den revolutionära regimen skulle få mycket allvarliga återverkningar i hela Latinamerika. Risken av en byråkratisering är inte heller utesluten. Objektiva faktorer verkar i denna riktning, trots det medvetet antibyråkratiska agerandet av ett ledarskap, som i över ett decennium gett många bevis på sin kapacitet.

Inom den ekonomiska sfären skulle en väsentlig förbättring som bryter den nuvarande trenden endast vara möjlig under bl.a. följande förutsättningar: en väsentlig ökning av jordbruksproduktionen, en industriell utveckling som kan absorbera en stor del av den arbetslösa eller undersysselsatta befolkningen, nya arbetstillfällen för de unga som lämnar universitet och skolor, en gynnsam prisutveckling för vissa varor på världsmarknaden, försvar och utvidgning av marknader som hotas av bl.a. EEC och av arrangemang mellan EEC och vissa afrikanska stater, upprättande av åtminstone partiella gemensamma latinamerikanska marknader. Dessa förutsättningar är under nuvarande förhållanden klart orealiserbara, och därmed omöjliggör en ekonomisk lösning, med allt vad detta innebär av oundvikliga följder på det politiska planet. De härskande klasserna kommer under dessa förhållanden inte att ha någon chans att bilda koalitioner eller block på ens relativt stabil grund, eftersom inget av dess skikt – ej heller den "nya" nationella bourgeoisien – kommer att kunna vinna folkligt stöd, vare sig i städerna eller på landsbygden, eftersom deras inbördes strider oundvikligen kommer att öka i proportion med svårigheterna, och eftersom den amerikanska

imperialismens manöverutrymme – framför allt ekonomiskt men även politiskt konstant tenderar att krympa.

Detta utesluter inte eventuella pendelrörelser i de mest skilda riktningar, inklusive nya försök till kortlivade pseudoreformer, riskabla politiska operationer eller t.o.m. distinkta varianter inom militärregimernas ram (en del officersgrupper i flera länder har ett konstant intresse för ”nasserismen”, och den omedelbara innebörden av militärkupper är inte nödvändigtvis densamma i varje given situation). Men detta kommer inte att ändra den allmänna, djupt grundade tendensen: i en kronisk krissituation med förrevolutionär spänning kommer de härskande klasserna oundvikligen att drivas till brutala undertryckningsåtgärder och ett despotiskt terrorstyre. Eftersom de socialt sett vanligen inte är särskilt solida och ej realistiskt kan räkna med att lösa sina problem medelst folkligt baserade reaktionära regimer av fascistisk typ förblir militärregimen den mest sannolika varianten.

Detta så mycket mer som militären söker framstå som en relativt enhetlig kraft, sammanhållen av gemensamma kastintressen, karaktäriserad av en disciplin som andra sociala formationer saknar och således i stånd att fungera som ett instrument för politisk ledning och organisation, t.o.m. att utveckla en egen ideologi (vilket inte utesluter påtagligt olika strömningar inom militären, som ytterst återspeglar olika rang inom hierarkin och olika andelar i bytet).

I den mån de inhemska konservativa krafterna mera direkt avslöjar sin inneboende oförmåga och visar sig urstånd att hindra systemets sammanbrott kommer den amerikanska imperialismen slutligen att vara tvungen att intervensera militärt, antingen direkt eller i någon ”nationell” bundsförvants skepnad.

Latinamerika har således inte bara i historisk mening utan även på ett mer direkt och omedelbart sätt inträtt i en period av revolutionära explosioner och konflikter, en period av väpnad kamp på olika nivåer mot de inhemska härskande klasserna och mot imperialismen, ett utdraget inbördeskrig i kontinental skala.

Det säger sig självt att denna slutsats på intet vis skall tolkas som om systemet oundvikligen kommer att bryta samman. Om de objektiva möjligheterna inte utnyttjas i tid av revolutionärerna kommer imperialismen och den inhemska kapitalismen åter att organisera sig, om än vacklande, genom att växla mellan ”nya” och traditionella lösningar.

IV. Kriterier och grundlinjer för en revolutionär strategi

11) Den latinamerikanska revolutionens fundamentala dynamik \ är den permanenta revolutionens dynamik, i den betydelsen att revolutionen utan övergångsstadier eller gränslinjer utvecklas till en socialistisk revolution. Detta betyder inte att revolutionen inte skulle kunna börja som en demokratisk antiimperialistisk revolution vad beträffar dess målsättning och de deltagande massornas medvetenhet. Men den möjligheten berör inte processens inneboende logik med alla dess oundvikliga implikationer för de sociala klassernas ställning och roll. Eftersom en arbetarstat redan existerar i Latinamerika i ett i högsta grad revolutionärt världssammanhang, eftersom massans flertal av mäktiga objektiva faktorer ständigt tvingas att kämpa mot det kapitalistiska systemet som sådant och snabbt avancerar i social och politisk medvetenhet, och eftersom imperialisterna efter den kubanska erfarenheten klart insett dynamiken i den konfrontation som håller på att utvecklas, så är den permanenta revolutionens perspektiv inte längre bara en historisk tendens utan en realitet i detta skede av klasskampen. Den permanenta revolutionens epok har på ett direkt och omedelbart sätt redan börjat i Latinamerika. Att denna bedömning delas av den första latinamerikanska socialistiska revolutionens ledarskap är ett historiskt framsteg. Detta ledarskap har genom sin attityd, sina initiativ och sina generaliseringar på ett avgörande sätt bidragit till det nya avantgardets mognad.

12) Den första slutsats som följer av denna analys är att i man måste förkasta varje form av samarbete med den "nationella" bourgeoisien eller vissa av dess så kallade progressiva sektorer. Parallellt måste man förkasta alla tvetydiga begreppsbildningar och formler om revolutionens natur, såsom "nationell demokrati", "folkdemokrati", "antiimperialistisk revolution", "fyrrklassblock", som oåterkalleligen har vederlagts genom grundläggande revolutionära erfarenheter (både positiva och negativa). Även här har det som redan förut var generellt sant antagit en mer konkret och omedelbar innebörd, eftersom bourgeoisien, som konfronteras med den kubanska arbetarstaten, inte kan undvika att sluta upp på imperialismens sida (om man bortser från eventuella tillfälliga, diplomatiska manövrer) och eftersom den visar sig totalt oförmögen att åstadkomma ett program för ens de mest blygsamma demokratiska reformer. Nya eller relativt nya tendenser inom den industriella utvecklingen (se avsnitt II och III) motiverar ingen ändring av den grundläggande bedömningen. De skikt inom den nationella bourgeoisien som är förbundna med den moderna industrin uppkommer och utvecklas under total sammanflätning med den imperialistiska strukturen och i strikt beroendeställning till denna. De har ingen möjlighet att agera självständigt inom det ekonomiska eller politiska fältet.

13) I en revolution, som enligt den permanenta revolutionens logik utvecklas i en global och kontinental kontext, som från början framtvingar en klyvning mellan de fundamentala klasserna, tillfaller ledningen i kampen för revolutionära demokratiska målsättningar arbetarklassen, som genom sin plats i produktionsprocessen utgör den fundamentala antagonistiska kraften i förhållande inte bara till imperialismen utan även till det inhemska kapitalet. Detta innebär ingen underskattning av böndernas roll – i synnerhet inte de fattigaste böndernas – eller av de radikaliserade småborgarskikten. I själva verket är det mest sannolika att i de flesta länder bönderna under en ganska lång tid kommer att få bära den tyngsta bördan i kampen, och att de revolutionära småborgarna i stor utsträckning kommer att förse rörelsen med kadrer. Detta betyder att proletariats ledarskap kan utövas på olika sätt: antingen direkt, genom att lönarbetare (industri-, gruv- eller jordbruksarbetare) kommer att stå i spetsen för de revolutionära striderna (vilket otvivelaktigt kommer att vara fallet blott i ett fåtal latinamerikanska länder), eller indirekt, genom att ledningen för dessa strider kommer att ligga i händerna på organisationer, strömningar eller kadrer som framgått ur arbetarrörelsen, eller, i ordens historiska bemärkelse, genom program och teorier hämtade från marxismen. Revolutions fullbordande i en socialistisk revolution är under alla förhållanden otänkbar utan en mobilisering och ett mycket brett deltagande av proletariats.

14) Det aktuella problemet i Latinamerika är inte att i allmänna termer bestämma revolutionens drivkrafter; detta problem har för de revolutionära marxisterna lösts på det teoretiska planet. Arbetarklassen, som i flertalet av dessa länder fortfarande representerar en ringa procent av hela befolkningen, kan uppenbarligen inte spela sin roll utan böndernas avgörande och oersättliga stöd. Händelserna 1968 har dessutom ytterligare klargjort den roll som radikaliserade småborgarskikt och studentmassor kan spela (bl.a. kan de förmedla en konkret växelverkan mellan stad och landsbygd, mellan avantgardet i städerna och avantgardet som håller på att formas i byarna). Det existerar i själva verket gigantiska styrkor av miljontals män och kvinnor, som kan mobiliseras i revolutionär kamp, nu eller i nästa stadium. Det verkliga problemet är att bestämma och tillämpa en strategi, som samtidigt är baserad på premisser av generell räckvidd och avpassad efter specifika behov, och som skulle kunna utnyttja hela den existerande potentialen, koordinera de olika sektorerna och effektivt slå till mot fienden utan att medföra risken att rörelsen blir krossad. Det revolutionära avantgardet måste under den närmaste tiden vara medvetet om en överhängande fara: den nuvarande situationen karaktäriseras, speciellt i flera länder, av en uppenbar motsättning mellan den objektiva potentialen och stora befolkningsgruppers subjektiva stridsvilja å ena

sidan, och å den andra av det organiserade avantgardets kvarstående svaghet (vilket även gäller de sektorer som under de sista 1 årens viktiga händelser spelat en effektiv roll). Faran ligger närmare bestämt i möjligheten av spontana explosioner utan ledning och klara perspektiv eller förhastade och äventyrliga aktioner av stridbara kärngrupper. I båda fallen blir följden en snabb och mördande undertryckning, som skulle decimera avantgardet och kasta rörelsen tillbaka.

15) Det är numera möjligt att dra upp tydligare riktlinjer för en totalstrategi på grund av gerillakrigföringens rika erfarenheter – med dess framgångar, dess fundamentala betydelse för rubbandet av den politiska jämvikten och t.o.m. dess svåra nederlag – samt erfarenheterna från de stora massrörelserna (särskilt under 1968), vilka tvärtemot ytliga teoretikers generaliseringar återigen visat värdet av kampen i städerna, men samtidigt bekräftat dess begränsning. Denna totalstrategi bör undvika den sterila motsättningen mellan tesen om massarbetets absoluta överlägsenhet, som reducerar gerillan till ett helt sekundärt stöd, och förenklade föreställningar enligt vilka gerillan ensam och ofelbart kan sätta igång en revolutionär process och säkra dess framgångsrika utveckling.

Det finns ingen allmängiltig formel vars tillämpning övervinner svårigheter och motsättningar som är förankrade i den objektiva verkligheten; inte ens korrekta grundkriterier innebär någon automatisk garanti mot misstag vid deras tillämpning. Ingen generalisering är med andra ord tillräcklig för att lösa de problem som den revolutionära rörelsen står inför om den inte ständigt prövas och berikas genom konkreta analyser. Vissa gerillaexperiment misslyckanden (t.ex. i Peru) berodde i stor utsträckning snarare på felbedömning av situationen samt av tendenser och styrkeförhållanden bland massorna, än på felaktig konception.

I Latinamerika är polemiken mellan den ”demokratiska” och ”fredliga” vägens och den revolutionära vägens anhängare passerad. Den förstnämnda hypotesen äger inte det ringaste objektiva berättigande. Den kan försvaras endast av naiva, oförbätterliga utopister eller av stelnade byråkrater, som har förlorat allt revolutionärt perspektiv och all revolutionär inspiration och vars enda intresse är att dölja sitt konservativa vanebeteende med teoretisk mörkläggning. Det problem som är ställt gäller den revolutionära vägens konkreta former. Man bör å ena sidan vara på sin vakt mot förenklade schematiseringar, men å andra sidan icke göra några eftergifter åt idéer, enligt vilka den väpnade konfrontationen, betraktad som höjdpunkten på en progressiv tillväxt och breddning av massrörelsen, principiellt kan reduceras till minimum.

Det fundamentala, det enda realistiska perspektivet för Latinamerika är en väpnad kamp som kan fortgå under många, långa år. Därför är de tekniska förberedelserna icke bara en aspekt utan den fundamentala aspekten av det revolutionära arbetet i kontinental skala, och en av de fundamentala aspekterna i de länder där minimiförutsättningarna ännu inte föreligger. Man får emellertid inte glömma att den väpnade kampen endast kan lyckas om den är baserad på en korrekt politisk linje, och att tillämpningen av en sådan revolutionär strategi förutsätter ett minimum av organiserade och politiskt homogena styrkor.

16) 1968 års stora massmobiliseringar var utomordentligt viktiga. De uttryckte djupet och explosiviteten hos motsättningarna inom det latinamerikanska samhället. Med ett enda slag sopade de bort allt ”teoretiserande” om den korrupperade stadsmiljön och spekulationerna om arbetarmassornas och överhuvudtaget stadsbornas oförmåga att spela någon dynamisk revolutionär roll. De stimulerade mognadsprocessen hos tusentals nya kadrer, vilka kommer att bidra till segern i kommande revolutionära strider. Härav kan emellertid revolutionära marxister inte dra slutsatsen att den ”klassiska” varianten, enligt vilken massrörelsen successivt breddas och struktureras i traditionella organisationsformer innan den utmynnar i

väpnad kamp, skulle ha återfått sin giltighet. I det internationella och särskilt det latinamerikanska sammanhanget, efter det senaste decenniets alla erfarenheter och med tanke på de inhemska härskande klassernas och imperialismens allt brutalare förtryck är denna variant inte den mest sannolika. I själva verket är motståndaren på intet sätt beredd att låta en revolutionär massrörelse organisera sig mer eller mindre lagligt eller normalt, inte bara därför att under rådande ekonomiska och sociala förhållanden även en allmän mobilisering med blott ekonomiska målsättningar skulle kunna få förödande konsekvenser för systemet, utan även och framför allt därför att makthavarna inte längre undervärderar dynamiken hos massrörelsen även om denna startar med begränsade målsättningar. Erfarenheterna från Bolivia, där alla former för normal organisatorisk aktivitet kontinuerligt kvävs, liksom erfarenheterna från Peru, där förtrycket (särskilt på landsbygden) härjat sedan 1962, är otvetydiga. Samma sak gäller för Mexiko där den härskande klassen återföll i sina mest barbariska traditioner och utan tvekan iscensatte en veritabel massaker på studenterna (den brasilianska regimens officiella och halvofficiella reaktion följde samma logik).

Man kan inte kategoriskt utesluta den exceptionella varianten: en explosionsartad kris, statsapparatusens paralysering, en massmobilisering så våldsam att den skulle kunna hindra en undertryckningsaktion eller neutralisera den såsom avgörande åtgärd. Men en strategi i kontinental skala kan inte baseras på exceptionella fenomen, och dessutom skulle i detta fall imperialismen sannolikt intervensera militärt (vilket skett i Santo Domingos fall).

17) Även länder där massmobiliseringar och klasskonflikter kan börja i städerna kommer inbördeskriget att anta många olika former av väpnad kamp med tyngdpunkten under en hel period på gerillakriget på landsbygder. Denna term har först och främst en geografisk-militär betydelse och innebär inte nödvändigtvis att de stridande förbanden uteslutande (eller ens i övervägande grad) består av bönder. I denna mening betyder väpnad kamp i Latinamerika huvudsakligen gerillakrig.

Denna rigorösa orientering måste kompletteras med den klara insikten, att det oundvikligen kommer att finnas en hel skala av varianter, och att de olika verksamma faktorerna kommer att kombineras på varierande sätt i olika länder och under olika omständigheter. Som symboler för de två extrema möjligheterna kan man å ena sidan tänka sig ett land som Uruguay, där den väpnade kampen huvudsakligen kommer att äga rum i städerna och där regimen redan skulle kunna ha störtats av en kraftfull massrörelse i städerna, om denna politiskt och tekniskt hade varit rustad för ett sådant perspektiv, och å andra sidan ett land med övervägande bondebefolkning och utan större stadskoncentrationer, där gerillakriget nästan uteslutande kommer att föras på landsbygden och av bönderna ända till tiden strax före fiendens slutliga nederlag. En annan variant som förtjänar ingående studium gäller mycket stora länder, där den väpnade kampen skulle kunna leda till en ockupation av geografiskt och socialt lämpliga regioner under lång tid, utan att detta innebär den centrala maktens upplösning. I sådana fall skulle konceptionen om rörliga kolonner inte nödvändigtvis motsäga den om befriade zoner.

18) Inför perspektivet av ett utdraget inbördeskrig där tyngdpunkten, även under de mest kritiska faser av förtryck och tillfällig försvagning, ligger på gerillakriget på landsbygden, blir gerillans förbindelse med massorna ett vitalt problem

I en förrevolutionär kris av det slag som Latinamerika nu genomgår i kontinental skala, kan gerillan faktiskt stimulera en revolutionär dynamik, även om försöket i början tycks komma utifrån eller vara ensidigt (detta var fallet med Ches bolivianska gerilla). Men man måste i alla fall göra sig redo för att utan aktiv sympati, beskydd och solidaritet från vissa mass-sektorer chanserna att konsolidera och förstärka gerillakärnan blir försvinnande små, och att de politiska återverkningar som den väpnade aktionen avser att framkalla reduceras. Ett annat

viktigt problem, som inget klarsynt revolutionärt ledarskap kan förbise, är hur man under hela kampen – och inte bara i kulminationsögonblicket då systemet störtas – skall utnyttja hela den explosiva sociala potentialen (som av strukturella anledningar inte kan kanaliseras inom ramen för de aktioner och initiativ som är lämpade för revolutionära minoriteter).

Det är därför nödvändigt

a. att utnyttja varje tillfälle att öka antalet gerillahärdar på landsbygden, att främja sådana former av väpnad kamp som är speciellt anpassade till vissa regioner (t.ex. gruvdistrikten i Bolivia), att företa aktioner i de stora städerna i syfte att slå till mot systemets knutpunkter (inom ekonomi, transport etc.), straffa regimens bödlar och uppnå propagandistiska och psykologiska framgångar (erfarenheter från den europeiska motståndsrörelser mot nazismen skulle här kunna vara till nytta).

b. att föra fram ett program, innehållande inte bara omedelbara ekonomiska och politiska krav utan även övergångskrav, i stånd att mobilisera och politiskt väcka arbetarna, småborgarna, de deklasserade, studenterna, att sålunda skapa växande spänningar som hotar systemet (vilket också skulle göra det svårare för regeringarna att koncentrera sina undertryckningsstyrkor enbart i områden där väpnad kamp pågår). En orientering och mobilisering på grundval av ett övergångsprogram utformat i enlighet med den antikapitalistiska kampens logik, skulle f.ö. hjälpa vissa organisationer att övervinna de svårigheter som uppkommer när dessa organisationer som bildats för revolutionär strid och väpnad kamp, av omständigheterna tillfälligt hindras att praktiskt förverkliga sina idéer. De löper då risk att kombinera abstrakt revolutionär propaganda med mobilisering för omedelbara mål som inte innebär någon revolutionär dynamik, även om de fullföljs med utomparlamentariska och olagliga medel. Att bestämma teman för ett övergångsprogram för varje givet stadium är uppenbarligen en uppgift för revolutionärer i flera länder.

19) En sådan uppfattning om den revolutionära strategin för den väpnade kampen och gerillakriget vederlägger inte bara den förenklade gerillaideologin (som återspeglar bristande tålamod beträffande organiserade aktioner och förhoppningen att kunna ersätta hela det ofta besvärliga förberedelse- och organisationsarbetet med improvisationer) utan även de spontanistiska teser som bestrider partiets roll (vanligen baserade på godtycklig tolkning och generalisering av den kubanska revolutionen). Spontanismen ersätter den konkreta historiska analysen med abstrakta begrepp, och av den absolut nödvändiga kritiken mot vissa partier som bär ett tungt ansvar för arbetarrörelsens många nederlag och långvariga vanmakt drar den slutsatsen att partiet som sådant måste förkastas som instrument för den revolutionära kampen. Sådana uppfattningar är uppenbarligen ur stånd att erbjuda en lösning på det vitala problemet om förbindelserna mellan gerillan, den väpnade kampen och massrörelsen samt dess politiska utveckling. Tragiska erfarenheter har orsakats av felaktiga och illusoriska lösningar av detta problem eller av en mystisk tillit till vissa processers automatiska natur.

Visserligen är det nödvändigt att förkasta den schematiska och förlamande uppfattning enligt vilken allting ytterst beror på den preliminära förefintligheten av ett fullt utvecklat parti med alla dess traditionella strukturer (och den kubanska erfarenheten har obestriddligen visat att det under vissa förhållanden är möjligt att den politiska organisationen utvecklas och stärks allteftersom den väpnade kampen breder ut sig), men följande två fundamentala fakta måste alltid hållas i minnet:

a) Förefintligheten av ett fungerande revolutionärt parti är långt ifrån ett utnött schema för urmodiga marxister utan motsvarar konkreta och ofrånkomliga behov vid utvecklingen av den väpnade kampen själv (detta är bl.a. lärdomen av Hugo Blancos erfarenheter i Peru).

b) Revolutionärerna måste kämpa för den mest gynnsamma varianten om det vid den väpnade kampens början inte redan finns något fullt utvecklat parti med massinflytande (ett föga realistiskt perspektiv i nästan alla latinamerikanska länder), så måste de åtminstone skapa solida politiska organisationsceller, som är koordinerade i nationell skala. Detta betyder närmare bestämt, att man i de länder där den väpnade kampen ännu inte står på dagordningen, inte bör ge efter för spontanismens och kuppmakeriets frestelser utan i stället utnyttja den frist man förfogar över.

V. Den revolutionära arbetarrörelsens situation och den allmänna orienteringen

20) Den kubanska revolutionen, konflikterna inom den internationella kommunismen (och särskilt den kinesiska polemiken) samt erfarenheter från de senaste årens kamp har framkallat djup oro, nya styrkeförhållanden, många brytningar och nyformeringar inom den latinamerikanska revolutionära arbetarrörelsen. Det allmänna läget kan beskrivas som följer:

a) Den kubanska revolutionen fortsätter att utöva en avgörande attraktionskraft, och på det politiska och ideologiska planet fortfar castrismen att utöva det ojämförligt största inflytandet. Den castristiska strömningen har dock inte nått någon högre grad av organisatorisk strukturering, och i själva verket har OLAS inte heller lyckats finna någon lösning på de nya avantgarde-organisationernas kristallisering- och konsolideringsproblematik.

b) De traditionella arbetarorganisationerna har genomgått en oåterkallelig söndervittring och har oupphörligen skakats av allvarliga kriser. I vissa socialistpartier (Chile, Uruguay) är det castristiska inflytandet mycket starkt. Detta gäller även för de flesta kommunistpartier, särskilt för dem som ännu inte utsatts för vänstersplittring och tvingas ägna sig åt centristiska manövrer i syfte att, åtminstone delvis, dra nytta av den kubanska revolutionens prestige (jämför Arismendis linje och vissa av det chilenska KP:s attityder).

c) De revolutionära nationaliströrelserna som under en lång period spelat en huvudroll är definitivt förbrukade, och där de bevarat något inflytande (APRA i Peru, AD i Venezuela) företräder de en direkt reaktionär politik. Detta utesluter inte att riktningar eller grupper framgångsrika ur dessa rörelser kan överleva och fortsätta att spela en viss roll, under förutsättningen att de fullständigt bryter med den gamla organisatoriska strukturen och integrerar sig i den revolutionära vänstern, i första hand på basis av försvaret av den kubanska revolutionen (denna möjlighet finns t.ex. för den peronistiska vänsterfalangen, för strömningar inom den brasilianska vänsternationalismen, för grupper inom PRIN och t.o.m. för vänstern inom MNR i Bolivia). Problemen beträffande de revolutionära organisationernas relationer till dylika grupper utgör en aspekt av den allmänna problematiken kring relationerna mellan det revolutionära avantgardet och småborgerliga sektorer som kan bli indragna i kampen mot imperialismen och den nationella kapitalismen.

d) Det katolska avantgardets revolt har nu antagit betydande bredd (Camillo Torres har blivit symbolen för en strömning med utbredning över hela kontinenten), och den kommer att vidgas ytterligare under den kommande kampen. Den är betydelsefull som ett ytterligare uttryck för de bristningar som den djupgående sociala och politiska krisen framkallar i systemets ideologiska struktur: folkliga och småborgerliga skikt, som främst med ideologins hjälp integrerats i systemet, börjar dras åt revolutionens håll.

e) Den revolutionära vänstern genomgår en feberaktig period av splittringar och omstruktureringar med skiftande framgång: från Brasiliens viktiga framsteg vid avantgardets omgruppering (särskilt genom bildandet av POC) till de peruanska revolutionära organisationernas alltför mycket svåra situation (där Vanguardia Revolucionaria under en period blivit relativt stark, eftersom den drabbats mindre av förtrycket än FIR, MIR och ELN), från centristiska eller vänstercenristiska experiment (t.ex. den argentinska

studentorganisationen som framgick ur en splittring av kommunistpartiet) till andra experiment med klarare revolutionär inriktning (särskilt den chilenska MIR). Tillkomsten och utvecklingen av revolutionära grupper och organisationer har stimulerats framförallt av den kubanska revolutionens exempel, den förrevolutionära situationen på hela kontinenten, den antiimperialistiska kampen i Asien (särskilt i Vietnam) och senast den internationella vågen av studentrevolter. Tillfälliga svårigheter, brist på erfarenhet, oundvikliga misslyckanden, motstridiga impulser från den internationella arbetarrörelsen orsakar en uppdelning som delvis återspeglar de historiska uppdelningarna inom arbetarrörelsen och resulterar i nya varianter och kombinationer, vilka i vissa fall representerar ett nytt stadium i den revolutionära rörelsens reorganisation (t.ex. POC och PCR i Brasilien, de castristiska och prokinesiska rörelserna i Santo Domingo, den förenade gerillafronten i Guatemala).

Medan den revolutionära vänstern utgår från en allmänt accepterad uppfattning av den väpnade kampen som sådan, uppträder fortfarande en första grundläggande uppdelning vid bedömningen av den latinamerikanska revolutionens karaktär, vars entydigt antikapitalistiska tendens alltjämt ifrågasätts av vissa riktningar. Dessa för fram de gamla formerna om en folklig, antifeodal eller antiimperialistisk revolution och lämnar sålunda perspektivet av ett samarbete med skikt ur den "nationella bourgeoisin öppet (beakta i detta avseende särskilt de ortodoxa prokinesiska organisationernas teser). En andra klyvning uppkommer vid de framförda uppfattningarna av ett folkkrig (oftast kalkerade på de asiatiska erfarenheterna). Slutligen uppstår ständigt differenser beträffande analyser och värderingar av fram- och motgångar, samt vid bedömningar av kommande aktioners rytm och utformning.

Uppgiften att omgruppera de revolutionära styrkorna och strukturera det nya avantgardet är således långtifrån löst, trots starka objektiva stimuli, enorma framsteg i det revolutionära medvetandets utveckling och den unga generationens massiva inträde på scenen. De nödvändiga lösningarna kan man endast söka i kontinentalt perspektiv, dock utan att bortse från de många särdragen, och utan att hänge sig åt illusioner beträffande processernas automatiska karaktär eller möjligheten att djärva subjektiva initiativ i sig själva skulle vara tillräckliga (upprepade erfarenheter har visat att inte ens en gerillahärd representerar någon automatisk positiv lösning; för övrigt visar den venezolanska gerillarörelsens plågsamma upp- och nedgångar hur många svårigheter som uppstår under den väpnade kampen).

21) Revolutionära marxister måste vid avantgardets omgruppering och organisering hålla följande mycket allmänna kriterier i minnet:

- a) Integration i den historiska revolutionära tendensen som representeras av den kubanska revolutionen och OLAS, vilket innebär integration (oaktat formerna) i den kontinentala revolutionära front som OLAS utgör.
- b) Ingen utestängning a priori av någon revolutionär riktning. Detta innebär, utan att utesluta kritik eller polemik, möjligheten av en gemensam revolutionär front, som medger omgruppering av styrkorna och samarbete i den antiimperialistiska och antikapitalistiska kampen liksom i kampen mot konservativa och byråkratiska tendenser i arbetar- och bonderörelsen.
- c) Utarbetande av en revolutionär strategi, vilken utgår från den kontinentala erfarenheten och de allmänna principerna som skisserats i detta dokument, och vilken svarar mot de konkreta behoven och möjligheterna i varje land (eller grupp av länder) i ett givet skede. Detta förutsätter också ett politiskt program med vars hjälp breda samhällsskikt kan mobiliseras i syfte att kontinuerligt fördjupa motsättningarna inom de existerande regimerna på alla nivåer, ett program som, utan att bortse från omedelbara ekonomiska och politiska krav (vilkas betydelse bekräftas t.ex. av händelserna i Mexico sommaren 1968), betonar målsättningar och paroller av övergångskaraktär istånd att mobilisera massorna på deras nuvarande

medvetenhetsnivå i en kamp vars dynamik ovillkorligen leder till en kollision med systemet i dess helhet.

Det åligger de revolutionära marxisternas olika nationella organisationer att överföra denna allmänna orientering till konkreta formler och riktlinjer. De måste i varje fall vara medvetna om att de inte kommer att kunna leva upp till sina uppgifter i den dramatiska epok som har börjat om de visar sig oförmögna att bilda fastare organisationsstrukturer enligt följande grundsatser: solid politisk homogenitet, arbetsmetoder som motsvarar kampen under det rådande förtryckets och den strikt illegalitetens villkor, kombination av noggrann empirisk analys och taktisk flexibilitet med fasthet i kriterier och allmänna konceptioner (vilket är nödvändigt för att undvika ”impressionism” och förhastade generaliseringar), en garanti för internationell och kontinental koordinering i högre grad än tidigare, genom en mera effektiv integrering i Internationalen inklusive dess teoretiskt och politiskt ledande centra.